

УПАТСТВА ЗА ВЕШТИНИ И КОМПЕТЕНЦИИ НА ЕДУКАТОРИТЕ ВО СОО

ПРОЕКТ БР

2022-2-ES01-KA210-VET-000096341

ПОДДРШКАТА НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА ЗА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ОВАА ПУБЛИКАЦИЈА НЕ ПРЕТСТАВУВА ОДОБРУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА ШТО ГИ ОДРАЗУВА САМО ГЛЕДИШТАТА НА АВТОРИТЕ И КОМИСИЈАТА НЕ МОЖЕ ДА БИДЕ ОДГОВОРНА ЗА КАКВА БИЛО УПОТРЕБА ШТО МОЖЕ ДА СЕ НАПРАВИ НА ИНФОРМАЦИИТЕ СОДРЖАНИ ВО НЕА.

УПАТСТВА ЗА ВЕШТИНИ И КОМПЕТЕНЦИИ НА ВЕТ ЕДУКАТОРИТЕ

СОДРЖИНАТА

СТРАНИЦА 3

ВОВЕД

СТРАНИЦА 6

ПОГЛЕД ОД ПТИЧИЈА
ПЕРСПЕКТИВА ВРЗ ТЕКОВНАТА
СОСТОЈБА НА СОО
ЕДУКАТОРИТЕ НИЗ ЕВРОПА

СТРАНИЦА 14

НЕОПХОДНИ ВЕШТИНИ И
КОМПЕТЕНЦИИ НА
ЕДУКАТОРИТЕ ЗА СОО ВО
ОПШТЕСТВОТО ПОСТ
КОВИД-19

СТРАНИЦА 29

ПРАКТИЧНИ АКТИВНОСТИ ЗА
ПОДОБРУВАЊЕ НА
ВЕШТИНИТЕ И
КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА СОО
ЕДУКАТОРОТ

ВОВЕД

СОО е една од клучните области за соработка во рамките на иницијативата Европски образовен простор за периодот 2021-2030г. Обезбедувањето на одржливост и извонредност на стручното образование и обука е императив со оглед на неговата витална улога во европските општества и економии. За да се одржи статусот на Европа како водечки извозник на индустриски производи на глобално ниво, од суштинско значење е да се има врвно СОО. Во ерата на општествата засновани на знаење, стручните вештини и компетенции се клучни како и академските. Различноста својствена за европските системи за стручно образование и обука дава можност за заедничко учење. Меѓутоа, за поттикнување на меѓусебната доверба, мобилност и препознавање на вештините низ овие системи потребна е транспарентност и унифициран пристап за обезбедување квалитет. Во претстојната деценија, приоритизирањето на обезбедување квалитет е најважно во заедничките напори за европската стручна обука.

Главните цели за квалитетот на стручното образование и обука се поставени во коминикето од Бриж за зајакната европска соработка во стручното образование и обука. Комуникето од Бриж ги признава компетентните наставници и обучувачи во СОО како клучни агенти за висококвалитетно почетно и континуирано образование низ ЕУ. Една од главните цели во коминикето од Бриж е да ги направи системите за СОО попривлечни, релевантни, ориентирани кон кариера, иновативни, достапни и флексибилни, придонесувајќи за совршеност и правичност во доживотното учење преку обезбедување: високо квалификувани наставници и обучувачи, иновативни методи на учење, висококвалитетна инфраструктура и капацитети, висока релевантност на пазарот на трудот и патишта до понатамошно образование и обука.

Вклучените земји во коминикето од Бриж треба да ја подобрат обуката за наставниците, обучувачите, менторите и советниците, како во почетната фаза на СОО, така и во континуираните програми. Ова подобрување треба да вклучи флексибилни опции за обука и зголемени инвестиции. Со оглед на стареењето на наставничката популација во Европа, развојот на пазарите на трудот и менувањето на работните средини - императивот да се привлечат поединци кои се најпогодни за настава станува уште поклучен. Покрај тоа, се препорачува и поттикнување на пракса на наставници и обучувачи во претпријатијата. Понатаму, коминикето од Бриж препорачува дека европските земји треба да соработуваат во идентификувањето на најдобрите практики и водечките принципи поврзани со развојот на компетенциите и профилите на наставниците и обучувачите за стручно образование и обука. Освен тоа, тие мора да имаат пристап до континуиран професионален развој кој ги обучува да обезбедуваат висококвалитетно стажирање и други форми на учење втеменено на работа, да ги зајакнат врските помеѓу образованието и пазарот на труд и да придонесат за обликување флексибилни образовни одговори на новите потреби.

Декларацијата од Оснабрук (2020 г.) се фокусира на СОО како овозможувач на закрепнување и транзиција кон дигитална и зелена економија. Стручното образование и обука играат централна улога во подготовката на младите за работа, развивањето на вештините на возрасните и одговарањето на потребите на пазарот на труд на економијата. Едукаторите за стручно образование и обука може да имаат непосредно и позитивно влијание врз вештините, вработливоста и развојот на кариерата на учениците. Ова ја прави потребата од висококомпетентни и квалификувани едукатори за стручно образование и обука поважна од кога било.

Имајќи го предвид претходно споменатото, проектот EnVET има за цел да обезбеди флексибилни можности за континуиран професионален развој на едукаторите за стручно образование и обука, опремувајќи ги со вештини и компетенции за висококвалитетно стручно образование и обука во согласност со потребите на пазарот на трудот.

Проектот EnVET има за цел да ги подобри вештините и компетенциите на едукаторите за стручно образование и обука преку решавање на специфичниот јаз во секторот на стручно образование и обука - недостатокот на можности за обука. Бидејќи има помалку организирани можности и извори за професионален развој на едукаторите за стручно образование и обука, проектот EnVET е исто така во согласност со целните иницијативи во рамките на Европската година на вештини - 2023 година.

Европската година на вештини има за цел да ги реши недостатоците во вештините во Европската унија и да ја зајакне стратегијата за вештини на ЕУ, која ќе помогне да се обноват луѓето со фокус на вештините за дигитална и зелена технологија.

Така, европските граѓани ќе можат да ги добијат вистинските вештини за квалитетни работни места, особено малите и средни претпријатија преку истакнување на националните напори, како и постојните и новите иницијативи на ЕУ и можностите за финансирање од ЕУ. Европската година на вештини поддржува активности и настани поврзани со вештини низ Европа.

ПОГЛЕД ОД ПТИЧИЈА ПЕРСПЕКТИВА ВРЗ ТЕКОВНАТА СОСТОЈБА НА СОО ЕДУКАТОРИТЕ НИЗ ЕВРОПА

- **Потреба од квалификувани едукатори за стручно образование и обука**

Проширувањето на целите на стручното образование и обука, забележано пред дваесет години, доведе до соодветно проширување на наставните планови и програми. Ова отстапување од тесни структури специфични за задачите ја одразува побарувачката за пообемни вештини поставени на пазарот на трудот. Истовремено, има зголемување на учењето втеменено на работа, карактеристична карактеристика на СОО што го издвојува од другите форми на образование. Оваа промена овозможува подобро усогласување на програмите со потребите на работното место.

Некои европски земји имаат сè поголема важност на трансверзалните вештини во програмите за стручно образование и обука, меѓутоа, не постои јасен тренд за тоа како таквите вештини се пренесуваат низ различни системи за стручно образование и обука. Згора на тоа, стекнатите трансверзални вештини исто така одиграа клучна улога во оценувањето на СОО низ Европа во последниве години. Меѓутоа, подучувањето на трансверзалните вештини бара компетентни обучувачи кои исто така поседуваат трансверзални вештини. Овие вештини вклучуваат:

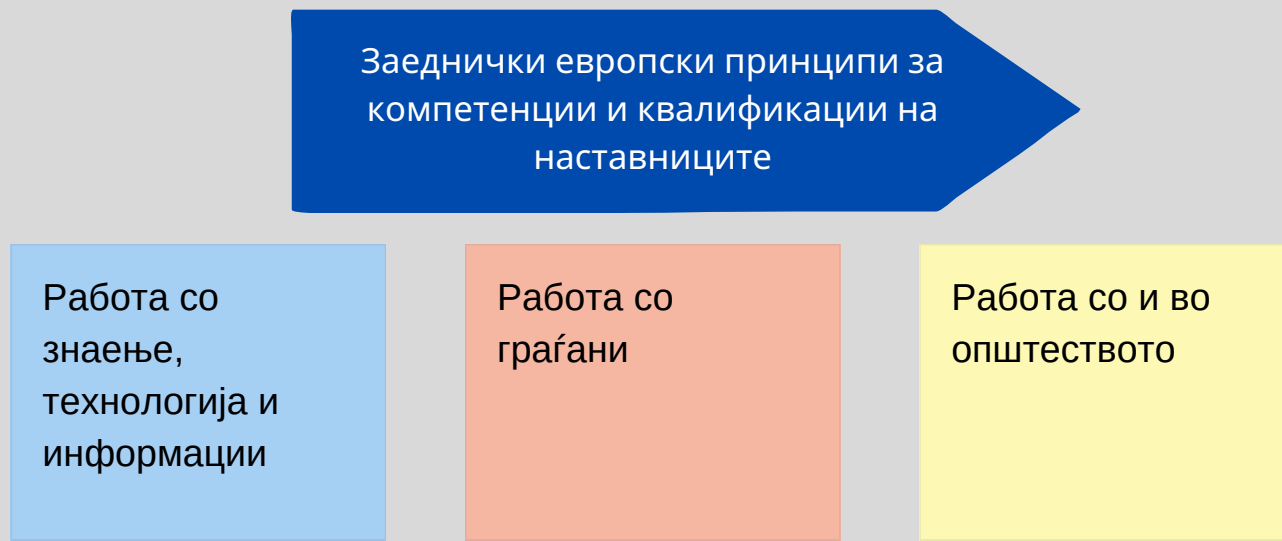

СЛ. 1 ТРАНСВЕРЗАЛНИ ВЕШТИНИ ВО СОО

Покрај тоа, Европската унија ги наведува клучните области на компетентност за наставниците низ ЕУ, нагласувајќи ја потребата од способности за управување со информации, технологија и знаење, соработка со различни засегнати страни и дејствување на локално, регионално, национално, европско и глобално ниво. Европската комисија, исто така, објави Заеднички европски принципи за компетенции и квалификации на наставниците, нагласувајќи ја важноста на добро квалификуваната професија, доживотното учење, мобилноста и партнерствата.

Од перспектива на едукаторите за стручно образование и обука, да се биде добро квалификуван професионалец вклучува високо образование, специјализирани стручни квалификации и соодветна педагошка обука. Доживотното учење се охрабрува да биде во чекор со знаењето што се развива, а мобилноста се промовира преку учество во европски проекти и искуства во други земји.

сл. 2 ЗАЕДНИЧКИ ЕВРОПСКИ ПРИНЦИПИ ЗА КОМПЕТЕНЦИИ И УВАЛИФИКАЦИИ НА НАСТАВНИЦИТЕ

- **Видови на СОО низ Европа**

Разликата помеѓу ПСОО (Почетно стручно образование и обука) и КСОО (Континуирано стручно образование и обука) варира во различни земји, а терминологијата може да се разликува. Моделите за вработување за наставниците за стручно образование и обука, исто така, се разликуваат, вклучително и државни службеници, директни вработени во давателите на ПСОО или хонорарци.

Улогата на наставниците за стручно образование и обука стана посложена, вклучувајќи насоки, советување, тимска работа, соработка со претпријатијата и комуникација со засегнатите страни. Автономијата на наставниците за стручно образование и обука се разликува во различни земји, при што некои имаат поголемо влијание на институционално ниво, додека други се придржуваат до фиксните национални наставни програми.

Традициите за образование на наставници за стручно образование и обука во Европа спаѓаат во „нормална училишна традиција“ и „академска традиција“, со три главни традиции кои доминираат во обуката на наставниците за стручно образование и обука: „наставник од општ предмет“, „занаетчија претворен во наставник“ и „наставник за професионално СОО“. Моделите за предслужба за обука вклучуваат истовремени, последователни, коегзистирачки и секвенцијални модели, со различни степени на акцент на теоретските и практичните компоненти.

Системите за стручно образование и обука во различни земји различно го категоризираат образованието, каде што терминот ПСОО (почетно стручно образование и обука) вообичаено се однесува на образованието кое првенствено е наменето за млади поединци (16 и повеќе), а КСОО (Континуирано стручно образование и обука) опфаќа образование или обука што се случува по почетното образование и обука или по влегувањето во работната сила. Како и да е, компаративната анализа на ЦЕДЕФОП на наставниците и обучувачите за стручно образование и обука во Европа ја нагласува разликата во ОК, каде што КСОО се однесува на исполнување на барањата пред влезот, а ПСОО вклучува обезбедување на признаена стручна квалификација за практична примена во специфичен занает или професија. Ова имплицира дека она што е класифицирано како КСОО во ОК се усогласува со она што другите земји го дефинираат како ПСОО. Во Франција, не постои концепт на наставници за ПСОО; сите поединци кои го олеснуваат учењето се нарекуваат обучувачи. Во меѓувреме, во Португалија, терминот „наставник“ се користи за оние во општиот образовен систем, додека „обучувач“ се однесува на поединци кои работат на стручно оспособување.

Имајќи ги предвид компаративните извештаи на ЦЕДЕФОП, во однос на СООО, може да се разликуваат два типа на наставници:

Наставниците од општи предмети обично поседуваат универзитетска диплома или квалификација на високо ниво заедно со наставна акредитација.

Наставниците по стручни предмети поседуваат стручна квалификација, работно искуство и акредитиви за настава. Квалификацијата за настава често се стекнува на почетокот на наставната кариера преку обука на работното место во многу земји, додека во други, тоа е предуслуга.

Вработувањето и статусот на наставниците за стручно образование и обука се разликуваат во различни земји, генерално спаѓаат во три модели, кои понекогаш се преклопуваат:

Наставниците за ПСОО како државни службеници вработени во државата, барајќи од нив да положат државен испит или конкурс (Белгија, Германија, Шпанија, Франција, Италија, Луксембург)

Наставници за КСОО како директни вработени во давателот на ССОВ (Данска, Финска, Унгарија, Литванија, Холандија, Норвешка, Словачка, Словенија, Шведска, Бугарија, ОК, Северна Македонија)

Многу наставници по IVET работат како хонорарци или хонорарци, на пример во Италија, Австрија, Португалија

Во ЕУ, постојат два типа на обучувачи за ПСОО: обучувачи во компанијата, првенствено во двојни системи, и обучувачи од училиште кои обезбедуваат практична обука во центрите за обука на пазарот на трудот во училиштата за стручно образование и обука. Во Источна Европа, особено во поновите земји-членки на ЕУ кои се приклучија по 2004 година, постои тренд на помала разлика помеѓу ПСОО и КСОО. И двете се обезбедени од исти институции за стручно образование и обука, а наставниците се одговорни за предавање на двете насоки. Оваа интеграција е забележана во Естонија, Унгарија, Латвија, Литванија и Полска.

Квалификации на едукатори за стручно образование и обука

Во однос на квалификациите на едукаторите за стручно образование и обука, ситуацијата варира меѓу земјите-членки на ЕУ. Забележлива е склоноста кон имплементација на формалните барања за квалификација за сите категории на едукатори за стручно образование и обука. Во однос на предусловите за наставниците и обучувачите, како и националните стандарди за нивните квалификации, постои значителен степен на конзистентност. Низ ЕУ, регулацијата на професијата наставник за ПСОО (Почетно стручно образование и обука) обично се раководи од националното законодавство за ПСОО или од националниот стандард или рамка на квалификации.

За разлика од ПСОО, обично нема национални барања за обучувачи во ПСОО или наставници и обучувачи во КСОО (Континуирано стручно образование и обука). Постојат некои исклучоци, како што се Австрија, Германија, Исланд и Луксембург, каде што постојат формални предуслови за обука за обучувачите за ПСОО. Сепак, не сите земји кои го користат принципот на двојна обука за ПСОО имаат формални барања за нивните обучувачи, како што се гледа во Данска и Норвешка. Во некои земји, постојат формални барања за наставниците за стручно образование и стручна обука, особено во оние нации каде што дел од КСОО се испорачува преку јавниот сектор, вклучувајќи ги Данска, Италија, Австрија и Финска.

Во ЕУ има силен акцент на истакнување на основните вештини на едукаторите за стручно образование и обука, вклучително и нивното владеење во наставата на нивниот предмет, обезбедување напредок во учењето, активно учество во оценките и евалуациите и обезбедување поддршка на нивните ученици. Дополнително, постои забележителен фокус на значењето на интегрирањето на стручните и наставните вештини. Идентитетот на наставниците по стручни предмети често произлегува од нивната професија, трговија или занает, што ја нагласува важноста од воспоставување на идентитетот на наставникот заедно со нивниот стручен идентитет. Таква интеграција постои во Естонија, Унгарија, Латвија, Литванија и Полска.

Улогата и нивото на автономија на едукаторите за стручно образование и обука значително се разликуваат меѓу земјите. Во подецентрализираните системи како оние во Данска, Норвешка, Холандија, Финска и некои понови земји-членки како Латвија, Унгарија и Полска, наставниците за стручно образование и обука имаат значително влијание на институционално ниво. Напротив, во централизираните системи како оние во Грција, Шпанија, Франција, Луксембург и Малта, наставниците се обврзани да се придржуваат до фиксна национална наставна програма, што резултира со релативно ограничена автономија.

Вообичаено, едукаторите за стручно образование и обука ширум Европа се консултираат преку нивните синдикати и професионални здруженија, кои имаат застапеност во националните совети и комисији. Сепак, во одредени случаи, наставниците активно ја обликуваат националната наставна програма преку совети или работни групи, како што е случај во Австрија и Финска.

Спротивно на тоа, на континуираното стручно образование и обука генерално му недостасува регулирање со националните стандарди. Следствено, влијанието на наставниците и обучувачите за КСОО врз содржината и методите на обука во голема мера се потпира на политиките на организацијата или претпријатието каде што се вработени. Капацитетот на обучувачите за КСОО да влијаат врз креирањето национални политики зависи од нивното здружување или членство во професионални организации или единици.

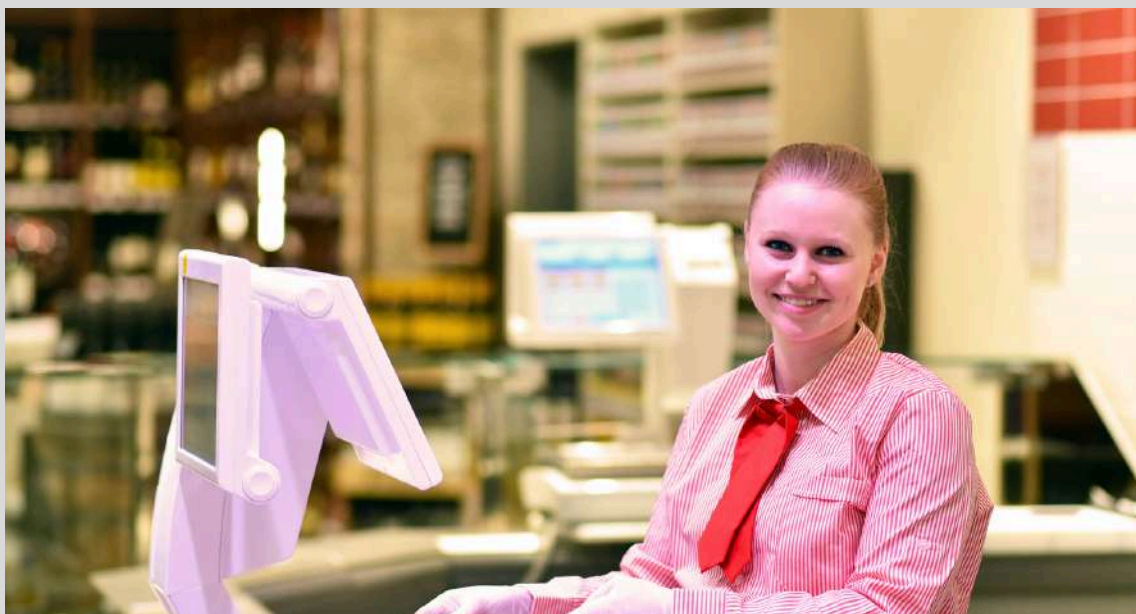
Компаративната анализа на ЦЕДЕФОП открива две преовладувачки традиции во образованието на наставниците низ Европа: „нормална училишна традиција“, која вклучува обука на наставници во наменски институции за обука на наставници и „академска традиција“, каде обуката на наставниците се одвива на универзитетите. Паралелно, три главни традиции доминираат во обуката на наставниците за почетно стручно образование и обука (ПСОО). Иако на овие традиции им недостигаат универзално признати имиња, анализата на ЦЕДЕФОП ги категоризира како традиција на „наставник по општ предмет“, традиција „занаетчија претворен во наставник“ и традиција „професионален наставник за стручно образование и обука“.

Во традицијата „наставник по општ предмет“, пристапот е сличен на општото образование на наставниците, каде што поединци се едуцираат како предметни наставници. Да се биде наставник во СОО не е истакнат аспект на нивниот идентитет; тие се доживуваат себеси како предметни наставници кои случајно предаваат на СОО.

Бидејќи Европската комисија секоја година организира Европска недела на вештини и тематски настани заедно со ЦЕДЕФОП, некои од учесниците веруваат дека некои од клучните предизвици поврзани со обуката на наставниците за стручно образование и обука се:

- Различните системи во кои работат едукаторите за стручно образование и обука
- Различните потреби за обука
- Потребата од блиска соработка помеѓу бизнисите и училиштата за стручно образование и обука
- Препознавање на потенцијалот на наставниците, обучувачите и менторите за стручно образование и обука
- Потребата од планирање и следење на нивниот развој
- Важноста на училишното раководство кое промовира попрофесионално опкружување за учење
- Потребата да се користи финансирањето од ЕУ со одржливи планови за долгорочна обука на наставниците

Според Меѓународното истражување за настава и учење (ТАЛИС) на ОЕЦД од 2018 година, недостигот на наставници за стручно образование и обука е значајна загриженост за политиката во неколку земји на ОЕЦД. Овој резултат се должи на слабиот интерес на едукаторите за наставата и обуката за стручно образование и обука. Понатаму, во многу земји старее наставната работна сила за стручно образование и обука, што исто така придонесува за недостигот. Недостигот на наставници за стручно образование и обука може да го оштети стабилното обезбедување на специфични професионални курсеви и одржливото снабдување со квалификувани работници за придружните професии. Врз основа на предизвиците пред едукаторите за стручно образование и обука, ОЕЦД објавува клучни препораки за политики за зајакнување на наставата и лидерството во СОО.

Клучни препораки за политики за зајакнување на наставата и лидерството во стручното образование и обука (СОО)

Едукаторите за СОО да поттикнуваат

- Зголемување на атрактивноста на наставните кариери во СОО.
- Обезбедување флексибилни патишта во наставата за СОО.
- Привлекување на повеќе индустриски професионалци да предаваат во СОО.
- Подобрување на следењето на динамиката на работната сила на СОО.

Иновативна педагогија

- Поттикнување на капацитетот на наставникот за стручно образование и обука да користи иновативна педагогија.
- Обезбедување на наставниците за стручно образование и обука со стратешки насоки и институционални за интеграција на новата технологија во СОО.
- Воспоставување партнерства помеѓу секторот за стручно образование и обука, индустријата и истражувачките институции.
- Подигнување на свеста за важноста на иновациите, ИКТ и меките вештини во СОО.

Обука за наставници за стручно образование и обука

- Дизајнирање ефективни и флексибилни програми за иницијално образование и обука за наставниците за стручно образование и обука.
- Зголемување на учеството во соодветните можности за професионален развој.

Зајакнато лидерство

- Појаснување на улогите на лидерите на СОО.
- Обезбедување дека лидерите на СОО имаат пристап до почетна обука и можности за професионален развој.
- Подобрување на атрактивноста на лидерската улога на СОО.

СЛ. 3 КЛУЧНИ ПРЕПОРАКИ ЗА ПОЛИТИКИ ОД ПУБЛИКАЦИЈАТА: НАСТАВНИЦИ И ЛИДЕРИ ВО СОО

НЕОПХОДНИ ВЕШТИНИ И КОМПЕТЕНЦИИ НА ЕДУКАТОРИТЕ ЗА СОО ВО ОПШТЕСТВОТО ПОСТ КОВИД-19

Секој во Европа треба да има пристап до образование, обука и доживотно учење и ова основно право е признаено во Повелбата за основните права на ЕУ. Едукаторите за стручно образование и обука, исто така, имаат право на пристап до обука која придонесува за нивниот професионален развој. Стекнувањето нови вештини и компетенции и усовршувањето на веќе стекнатите е предуслов за обезбедување висококвалификувани едукатори. Вештините се во срцето на напорите на ЕУ за изградба на еластични и напредни системи за образование и обука кои се погодни за дигиталната ера.

Новата европска агенда за вештини се фокусира на развој на вештини кои придонесуваат за зелена и дигитална транзиција. Со оглед на тоа што едукаторите за стручно образование и обука работат во образовна средина која е многу затворена за работната средина, тие треба да поседуваат вештини и компетенции кои лесно се учат на учениците од СОО и се применливи во реална работна средина. Трансверзалните вештини почесто се вклучени во наставната програма на програмите за СОО.

Трансверзалните вештини се вештини кои се применливи не само во реалната работна средина туку и во многу животни ситуации. Поради тоа, овие вештини станаа поважни од кога било со појавата на КОВИД-19 пандемијата. Трансверзалните вештини обично се сметаат дека не се специфично поврзани со одредена работа, задача, академска дисциплина или област на знаење, туку како вештини кои можат да се користат во широк спектар на ситуации и работни поставки (IBE 2013).

ТРАНСВЕРЗАЛНИ И МЕКИ ВЕШТИНИ ЗА СОО ЕДУКАТОР

СЛ. 4 ТРАНСФЕРЗАЛНИ КОМПЕТЕНЦИИ

1. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ

сл. 5 ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ

Дигиталната писменост е способност за пристап, управување, разбирање, интегрирање, комуникација, оценување и создавање информации безбедно и соодветно преку дигиталните технологии. Дигиталната писменост е поврзана со неколку дигитални вештини. ЕУ има развиено низа политики и иницијативи за зголемување на дигиталните вештини кај сите европски граѓани. Во Европа, повеќе од 90% од професионалните улоги бараат основно ниво на дигитално знаење, исто како што бараат основни вештини за писменост и математика. Едукаторите за стручно образование и обука заедно со другите наставници треба да поседуваат барем основна дигитална писменост. Подобрувањето на нивната дигитална писменост ќе доведе до нивен професионален развој.

Дигиталната писменост вклучува:

Безбедност - способност да се остане безбеден и легален на интернет преку заштита на податоците, идентитетот и благосостојбата, вклучувајќи онлајн трансакции и дигитален отпечаток.

Информативна и податочна писменост - способност за ракување со информации - наоѓање, интерпретирање и оценување на информации и податоци од повеќе извори со помош на низа уреди

Создавање дигитална содржина - способност да се идентификува и користи соодветен софтвер за дизајнирање и прикажување содржини за различни цели и публика, вклучително и е-портфолија.

Ефективно поврзување и соработка преку интернет - способност за интеракција со други користејќи дигитални алатки за проекти и социјална интеракција.

Учење и работа онлајн - способност за учење и работа во комбинирана средина - користење дигитални алатки за учење, управување со задачи и завршување на задачите.

2. КОМУНИКАЦИЈА

Способноста за ефективно комуницирање со публиката е особено важна трансверзална вештина во наставничката професија. Комуникацијата вклучува јавно говорење и презентациски вештини. Овие вештини се поврзани со способноста да се изразат идеите јасно и концизно и да се направи она што е кажано интересно и лесно разбирливо. Начинот на кој наставниците комуницираат со своите ученици може да има огромно влијание врз нивното учење, мотивација и севкупен развој. Подобрувањето на комуникациските вештини е важно за едукаторите да создадат позитивна и продуктивна средина за учење за учениците.

Сл. есенцијални комуникациски вештини за кариерата - Слушање, пријателство, отворен ум, повратна информација, самодоверба и невербална комуникација.

3. ТИМСКА РАБОТА

Способноста да се работи ефективно во група има значајна вредност во процесот на учење каде често едукаторите сакаат да постигнат одредени цели на учење преку заеднички напори. Сепак, тимската работа е можеби една од најтешките трансверзални вештини што треба да се стекне. Во истражувањето спроведено од Абелсон и Вудман (1983) за ефективноста на тимот, новоформираните тимови обично ги покажуваат следните карактеристики:

- Постои значителна конфузија во однос на улогите што треба да ги преземат членовите на тимот.
- Постои нејасност во однос на социјалните и професионалните односи меѓу членовите на тимот.
- Поединците поседуваат вештини или компетенции релевантни за целта на тимот, но некои можеби не се свесни за тоа како нивните способности придонесуваат за тимските цели. Дополнително, некои поединци можеби не ги препознаваат или не ги ценат силните страни на другите или нивната поврзаност со тимските цели.
- Иако може да има одредено разбирање на краткорочните цели, разбирањето на долгорочните цели има тенденција да биде поголем предизвик.
- Во отсуство на воспоставени норми, правила или политики, постои конфузија за тимските операции и процесите на донесување одлуки.
- Членовите на тимот, особено лидерите, првично се фокусираат на задачата. Со текот на времето, се зголемува и нивниот фокус на социјалните односи.

Овие карактеристики имаат значење кога се разгледуваат тимовите на едукаторите.

За тимот да биде ефективен, сите членови мора да имаат јасно разбирање за договор за тимските цели. Компонентите на целта вклучуваат што треба да се постигне, мерка за постигнување и временска рамка за завршување. Тимските цели треба да се развиваат во соработка со придонес од сите членови и улогите и одговорностите на сите едукатори во постигнувањето на овие цели. Факторите како што се искуството, обуката, нивото на удобност, временските ограничувања и нивоата на знаење на поединечните членови на тимот треба да се земат предвид при одредувањето на улогите и одговорностите.

4. ПРИЛАГОДУВАЊЕ

Прилагодливоста во наставата е навистина важна трансверзална и мека вештина. Да се биде прилагодлив едукатор значи и да се биде флексибилен со учениците. Приспособливоста обично се однесува на потребите на лицата кои се потпираат. Во светот кој брзо се менува, учениците имаат различни стилови и способности на учење. Покрај тоа, има и технички и наставни промени кои бараат од едукаторот да стане приспособлив на новите ситуации. едукаторот не може да биде прилагодлив ако не е флексибилен. Флексибилните педагошки стратегии се оние кои ги ставаат учениците и нивните потреби во центарот на процесот на учење. Кога едукаторот применува флексибилни педагошки стратегии, го приспособува своето учење на потребите на сите ученици, без оглед на нивниот стил на учење или ниво на способност. Флексибилните наставни стратегии помагаат да се создаде инклузивна средина за учење во која сите ученици се чувствуваат поддржани и почитувани.

5. КРИТИЧКО РАЗМИСЛУВАЊЕ

СЛ. 6 КРИТИЧКО РАЗМИСЛУВАЊЕ [HTTPS://TSCFM.ORG/BLOGS/THE-BENEFITS-OF-CRITICAL-THINKING-FOR-STUDENTS/N V](https://tscfm.org/blogs/the-benefits-of-critical-thinking-for-students/nv)

Критичкото размислување е процес во кој едно лице оценува прашање од повеќе перспективи за да биде критично и логично во нивното оценување. Критичкото размислување води до критични прашања за развивање на критичко разбирање на проблемот.

Критичкото размислување им овозможува на едукаторите:

- Методски да ги решаваат проблемите
- Да ги филтрираат непотребните и неважни идеи
- Да го разберат логичното расудување зад концептите
- Да ги идентификуваат логичките празнини во расудувањата
- Да воспостават непропустливи аргументи
- Да ги анализираат аргументите на другите

Важно е едукаторот да размислува критички затоа што на тој начин ги подучува своите ученици критичко размислување. За постигнување на наставните цели е многу важно да ги научите учениците да преиспитуваат сè што гледаат и да го филтрираат низ логиката.

6. КРЕАТИВНОСТ

Во 21 век креативноста е задолжителна вештина во речиси сите професионални области. Дигитализацијата и индустријата 5.0 бараат креативност во сите области на образованието. Истражувањето на IGI Global ја дефинира креативноста како: комплекс од особини, вештини и капацитети, вклучително и способност за автономна работа, љубопитност, неконвенционално размислување, отвореност за искуство и толеранција на двосмисленост. Високо креативните возрасни покажуваат длабоко познавање и силна врска со нивната тема, како и внатрешна мотивација.

Дополнително, Камарда Касоти ја дефинира креативноста како: комплексна вештина која овозможува генерирање на оригинални и иновативни идеи во решавањето на различни ситуации во секојдневниот живот на човечките суштества и, според тоа, е суштинска вештина во процесот на адаптација на поединецот во општество кое брзо се менува.

По ширењето на КОВИД-19 низ целиот свет, едукаторите се соочија со потребата да станат покреативни од кога било за да им овозможат на учениците соодветна поддршка преку онлајн комуникација. Едукаторите за стручно образование и обука беа особено предизвикани бидејќи нивната настава се разликува од формалното образование каде што најголемиот дел од часовите се засновани на теории. Едукаторите за стручно образование и обука мораа да откријат како да обезбедат практично искуство во онлајн опкружување за нивните студенти. Ако едукаторот нема развиена креативност, во неочекувани ситуации како што е ширењето на КОВИД, може да се соочи со предизвици, од кои учениците би можеле да претрпат последици. Во образованието кога едукаторот е креативен, ќе ги научи своите ученици како да ја користат својата имагинација и критичко размислување за да создадат нови форми на идеи.

Креативноста се смета за клучна компонента во образованието поради неколку причини:

- Подготовка за иднината: Во свет каде автоматиката и технологијата се справуваат со рутински задачи, способноста за креативно размислување станува повредна. Креативните поединци се подобро опремени да се справат со новите предизвици и да дојдат до иновативни решенија.
- Приспособливост и решавање проблеми: Креативното размислување поттикнува адаптивност и вештини за решавање проблеми. Во свет кој брзо се менува, од суштинско значење е капацитетот за прилагодување на новите ситуации и креативно решавање на проблемите. Образованието што ја поттикнува креативноста им помага на поединците да станат поснаодливи и подобро опремени да се соочат со неизвесностите во иднината.

- Иновации и лидерство: Креативните поединци честопати поттикнуваат иновации. Во образовните услови кои ја поттикнуваат креативноста, поверојатно е лидерите да ги развијат вештините неопходни за иновација и лидерство. Овие вештини се клучни во различни области, од бизнис и наука до уметност и социјален развој.
- Вработливост: Креативноста е многу барана особина на пазарот на труд. Работодавците ги ценат поединците кои можат да размислуваат надвор од рамката, да генерираат нови идеи и да придонесат за растот и развојот на една организација. Развивањето на креативноста во стручното образование и обука ја подобрува вработливоста на студентите подготвувајќи ги за барањата на модерната работна сила.
- Мотивација за учење: Креативните и интерактивни лекции го прават процесот на учење поангажман и попријатен. Кога учениците се охрабруваат да размислуваат креативно, тие се со поголема веројатност да бидат мотивирани да истражуваат и да научат нови работи. Оваа мотивација може да има позитивно влијание врз нивните севкупни академски перформанси и навиките за доживотно учење.
- Емоционален и социјален развој: Креативните идеи и изразување играат клучна улога во емоционалниот развој. Обезбедува излез за самоизразување и може да ја подобри емоционалната интелигенција и кај учениците и кај образованието. Дополнително, колаборативните и креативните активности во училищата придонесуваат за развој на социјални вештини и ефективна комуникација.

7. ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

- Емоционалната интелигенција (ЕИ) опфаќа низа способности и самоперцепции поврзани со свесноста, изразувањето, разбирањето и управувањето со емоциите. Овие емоционални карактеристики, иако често се сметаат за стабилни и вродени, може да се развијат и зајакнат преку обука, трансформирајќи се во она што ние го нарекуваме емоционални компетенции (ЕК). Кога разговараме за резултатите од интервенциите, го користиме терминот емоционални компетенции (ЕК), додека кога се фокусираме на вродените емоционални особини на поединците, го нарекуваме ЕИ.

Во психологијата, користени се три главни пристапи за проучување на емоционалната интелигенција: ЕИ на способност, ЕИ на особина и мешани модели. Првиот пристап ја дефинира ЕИ како когнитивна способност, која се состои од четири поткомпоненти: воочување на емоциите кај себе и кај другите, користење на емоциите за поддршка на размислувањето, разбирање на емоциите кај себе и другите и управување со емоциите кај себе и кај другите (Mayer и Salovey 1997). Објективните тестови, како Ситуациониот тест за разбирање на емоциите (STEUI; MacCann и Roberts 2008), може да ја измерат ЕИ во овој контекст. Вториот пристап ја гледа ЕИ како особина на личноста и вклучува модели како четирикомпонентен модел на Петридес и Фурнам (2003) (добросостојба, дружељубивост, самоконтрола и емоционалност). Во овој случај, за мерење се користат скали за самоизвестување како Прашалникот за емоционална интелигенција за особини (TEIQue; Petrides 2009). Третиот пристап ја гледа ЕИ како спој на особини на личноста, диспозиции и компетенции, што е пример за моделот на Големан (1998) со компоненти како самосвест, саморегулација, мотивација, емпатија и социјални вештини. Мерењето во овој пристап често се врши со користење на прашалници за самоизвестување како што е Инвентар на емоционална и социјална компетентност (ESCI; Boyatzis и Goleman (2007).

Негувањето на емоционалните компетенции има значајно значење, особено за демографските групи кои имаат емоционални флукуации - адолесцентите, особено оние кои се занимаваат со стручно образование и обука (COO). Оваа група ученици и практиканти минуваат низ критична фаза во нивниот живот, брзо преминувајќи од адолесценција во зрелост, процес забрзан од раните барања за финансиска и психолошка независност, за разлика од нивните колеги кои се вклучуваат во високото образование (Masdonati et al., 2007). Следствено, тие се соочуваат со зголемени емоционални предизвици, вклучувајќи страв од социјално исклучување и стресни социјални средини како што се притисокот од врсниците и работниот контекст. Зголемувањето на емоционалните компетенции станува клучен фактор за поттикнување на издржливоста кај оваа популација. Ова се постигнува со помош на регулација на стресот (Дејвис, 2018) и промовирање на подобро самоуправување и поефективни меѓучовечки односи. Предностите на интервенциите во емоционалните компетенции за овие ученици се разновидни, опфаќајќи засилено решавање на конфликти, подобра емоционална регулација, што потенцијално води до намалување на насилството и малтретирањето кај младите (Браун и сор., 2011; Schoeps et al., 2019). Дополнително, ваквите интервенции придонесуваат за пониски стапки на напуштање и обезбедуваат посилна поддршка во развојот на ученици кои се повешти не само академски, туку и во однос на социјалната адаптација (Даулинг и сор., 2019; Натансон и сор., 2016). Позитивните резултати од интервенциите во емоционалните компетенции изгледаат особено добро прилагодени за студентите и практикантите од COO, потенцијално зголемени поради специфичните емоционални обележја што ја карактеризираат оваа конкретна група адолесценти.

За да ги научат учениците за емоционална интелигенција, едукаторите за стручно образование и обука треба самите да бидат емоционално интелигентни. Само тогаш тие можат да пренесат корисно искуство за учениците од СОО. Емоционалните компетенции мора постојано да се обучуваат и подобруваат. Во процесот на учење, и едукаторите и учениците можат да ја подобрат својата емоционална интелигенција преку нивната соработка и комуникација.

ТРАНСВЕРЗАЛНИ И МЕКИ ВЕШТИНИ ЗА ВЕТ ЕДУКАТОР

1. РАБОТНА ПРОФЕСИОНАЛНОСТ

Работната етика и стандарди се оние кои дефинираат едукаторот за стручно образование и обука со соодветна посветеност кон сопствената работа. Личниот професионализам е важен и за нивото на кое ученици ќе го почитуваат и ќе бидат заинтересирани за наставниот процес. Едукаторите се оние кои ги инспирираат и мотивираат учениците. Работната професионалност на едукаторот зависи и од меките вештини кои мора да ги поседува. Меѓутоа, работниот професионализам нема да биде ограничен само на учениците на едукаторот. Професионалноста на наставникот или обучувачот, треба да се примени и во сопствената работа со колегите и менаџерскиот персонал, бидејќи може да се најде на секакви ситуации. Подобрувањето на квалитетот на работниот професионализам често може да се стекне со земањето пример од модели за улоги, на што се други едукатори. Поседувањето ментор во кариерата на едукатор може да биде навистина корисно. Ментор со соодветно искуство и висока работна етика може да биде високо охрабрувачки фактор за подобрување на работните стандарди на секој едукатор.

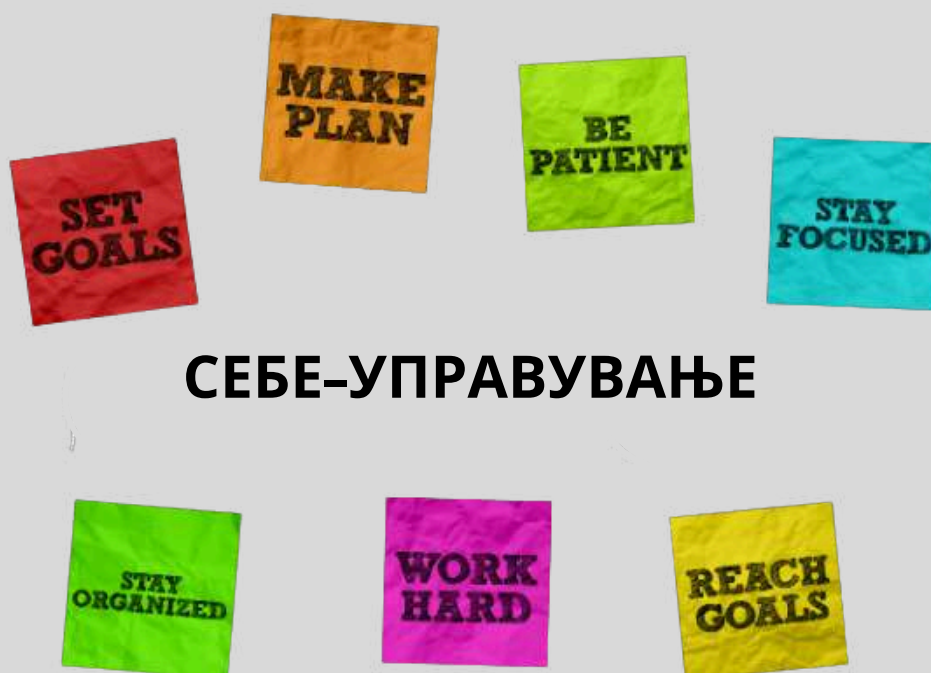
За да ги научат учениците за емоционална интелигенција, едукаторите за стручно образование и обука треба и самите да бидат емоционално интелигентни. Само тогаш тие можат да обезбедат корисно искуство за учениците од СОО. Емоционалните компетенции мора постојано да се обучуваат и подобруваат. Во процесот на учење, и едукаторите и учениците можат да ја подобрат својата емоционална интелигенција преку нивната соработка и комуникација.

ТРАНСВЕРЗАЛНИ И МЕКИ ВЕШТИНИ ЗА ВЕТ ЕДУКАТОР

2. СЕБЕ-УПРАВУВАЊЕ

Себе-управувањето е многу важно за обезбедување на ефикасна настава и обука.

Себе-управувањето обично вклучува самоиницијатива, управување со ризик и управување со времето. Самоиницијативата е способност да се идентификуваат и да се искористат можностите, да се користи самоиницијативата за личен и професионален развој. Способноста за управување со ризик е способност да се преземат задачи надвор од комфорната зона, да се пресметаат ризиците и да се носат информирани одлуки. Управувањето со времето е способност да се идентификуваат задачите и да се планираат, да се даде приоритет и да се прилагодат кога ќе се соочат со променливи околности. За да се подобри нечие самоуправување, би можело да биде добра идеја да се развие план за самоуправување. Планот за себе-управување е збир на алатки кои градат и поттикнуваат независност, самодоверба и самомотивација. Планот за себе-управување може да вклучува: поставување цели; следење на однесувањето; самозајакнување и самоевалуација.

3. ПЕДАГОШКИ ВЕШТИНИ

Педагошките вештини се однесуваат на способностите и стратегиите што ги користат едукаторите за да ги олеснат ефективните искуства во наставата и учењето. Овие вештини се од суштинско значење за создавање позитивна и привлечна средина за учење, промовирање на разбирањето и задржувањето на учениците и прилагодување на наставните методи за да се задоволат различните потреби на учениците. Педагошките вештини се динамични и бараат континуиран развој за да се задоволат потребите на учениците кои се развиваат и образовниот пејзаж. Ефективните едукатори често ги комбинираат следните аспекти на педагошките вештини за да создадат богато и привлечно искуство за учење:

Содржинско знаење

Силно разбирање на содржината што се предава е фундаментално. Ова вклучува не само познавање на материјалот, туку и разбирање на релевантност и примената на материјата во контексти од реалниот свет.

Инструкциски дизајн

Развој на наставна програма: Клучна вештина е дизајнирањето на наставна програма што ќе се усогласи со целите на учењето е соодветно за возраста и вклучува различни методи на настава.

Планирање на наставата: Разложувањето на содржината на податливи сегменти, инкорпорирањето на различни наставни стратегии и вклучувањето на формативни и сумативни проценки се клучни аспекти на ефективно планирање на часот.

Управување со училницата

Управување со однесувањето: Одржувањето на позитивна и инклузивна средина во училницата вклучува воспоставување јасни очекувања, доследно спроведување на правилата и решавање на проблемите во однесувањето навремено и конструктивно.

Управување со времето: Организирањето и ефикасното управување со времето на часовите е од суштинско значење за ефективно покривање на содржината и обезбедување дека учениците ќе останат ангажирани.

Соработка и тимска работа

Професионална соработка: Вклучување во заеднички напори со колеги, родители и други засегнати страни за поддршка на учењето и развојот.

Градење на тим: Негување чувство на заедница во училницата и промовирање на заедничко учење меѓу учениците.

Културна компетентност

Свесност за различноста: Разбирање и почитување на културната, јазичната и социоекономската различност во училницата.

Инклузивни практики: Создавање инклузивна и поддржувачка средина за учење кога сите ученици се чувствуваат ценети и претставени.

Учењето втеменено на работа е начин луѓето да го развијат својот потенцијал. Компонентата заснована на работа значително придонесува за развивање на професионален идентитет и може да ја зголеми самодовербата на оние кои инаку би можеле да се гледаат себеси како неуспешни. Учењето на работа им овозможува на оние кои се вработени да го развијат својот потенцијал додека ја одржуваат својата заработка. СОО со добри перформанси, кое овозможува учење на и надвор од работното место на скратено или полно работно време, на тој начин може силно да придонесе за социјалната кохезија во нашите општества.

Меѓународни вештини

Како играчи на глобалниот образовен пазар, едукаторите за стручно образование и обука треба да бидат поврзани со поширокиот свет за да останат ажурирани и конкурентни. Тие треба да бидат посposобни да привлечат ученици од други европски и трети земји, да им обезбедат образование и обука, како и да им го олеснат препознавањето на нивните вештини. Демографските промени и меѓународната миграција ги прават овие прашања уште порелевантни. Потребни се подобри и насочени информации и насоки за да се привлечат повеќе странски ученици во нашите системи за стручно образование и обука. Значително зголемување на транснационалната мобилност на учениците и наставниците за стручно образование и обука, како и препознавањето на знаењата, вештините и компетенциите што ги стекнале во странство, ќе биде важен предизвик за иднината. Во согласност со меѓународните вештини на едукаторите за стручно образование и обука се и нивните лингвистички вештини. Колку повеќе течно зборува некој јазик, толку повеќе има можности за комуникација со меѓународни ученици.

ПРАКТИЧНИ АКТИВНОСТИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА ВЕШТИНИТЕ И КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА СОО ЕДУКАТОРОТ

- Како да ги подобрите комуникациските вештини?

Постојат неколку совети за подобрување на комуникациските вештини на едукаторите за стручно образование и обука:

- Вклучете се во активно слушање: Активното слушање на учениците се издвојува како најважна комуникациска вештина за едукаторите. Ова не вклучува само слушање на нивните зборови, туку разбирање на нивните перспективи, решавање на грижите и разбирање на нивните потреби.
- Користете јасност во изразувањето: Наставниците треба да ги артикулираат своите мисли користејќи јасен и концизен јазик. Важно е да се воздржите од жаргон или сложен јазик што може да биде надвор од разбирањето на учениците.
- Пренесувајте пораки преку говорот на телото: Препознавањето на значењето на говорот на телото е составен дел од ефективната комуникација. Едукаторите треба да бидат внимателни во нивните невербални знаци, искористувајќи ги вешто за да им пренесат пораки на учениците.
- Покажете емпатија: Едукаторите кои покажуваат емпатија кон своите ученици негуваат цврсти односи. Сфаќањето на емоциите и гледиштата на учениците им овозможува на наставниците да комуницираат поумешно, негувајќи сигурна и позитивна атмосфера за учење.

- Понудете конструктивна повратна информација: Давањето конструктивна повратна информација е клучни за подобрување на учениците. Едукаторите треба да се погрижат нивните повратни информации да бидат луцидни, конкретни и поддржувачки, а со тоа да го олеснат процесот на учење.
- Интегрирајте ја технологијата: Прифаќањето на технологијата како алатка за комуникација може да биде многу ефикасно. Едукаторите можат да користат различни дигитални платформи за да комуницираат со учениците, да даваат повратни информации и да споделуваат образовни ресурси.
- Негувајте ги комуникациските вештини преку пракса: Како и секоја вештина, комуникациското владеење може да се усоврши преку редовна пракса. Едукаторите можат да ги подобрат своите комуникациски способности со ангажирање во вежби за комуникација со колегите, учениците и родителите.

- Како да се подобри приспособливоста и флексибилноста во наставата?

Постојат неколку принципи на флексибилност во наставата:

1. Бидете отворени за различни пристапи во наставата
2. Бидете подготвени да ги менувате процедурите за учење врз основа на потребите на учениците
3. Бидете креативни во применетите пристапи

Идеи за флексибилни наставни стратегии:

- Диференцирана настава
- Во оваа флексибилна стратегија за настава, едукаторот мора да ја прилагоди наставата на индивидуалните потреби на секој ученик. Пример е доделување различни активности на различни ученици врз основа на нивните индивидуални стилови или способности на учење. Ценете ги индивидуалните и културните разлики на секој поединечен ученик. Така, сите ученици ќе можат да пристапат до материјалот и да напредуваат во учењето со свое темпо.
- Користете различни методи на настава. Премести различни методи за настава врз основа на индивидуалните потреби: ориентирано кон задачи, учење базирано, проектно учење, учење базирано на испитување итн.
- Користете ја технологијата за да обезбедите учење со дополнителна поддршка и ресурси. Можете да користите онлајн упатства или интерактивни активности.

- Прилагодете го темпото на настава за да одговара на потребите на учениците
- Прилагодете ја содржината на лекцијата за да го задржите вниманието и мотивацијата на различните компоненти на истата лекција.
- Користете техники на скеле за да ги поддржите учениците да го прошират своето знаење. Техниките може да вклучуваат: разбивање на сложени концепти и повратни информации.
- Охрабрете го флексибилното учење од врсници. Можете да создадете образовна средина која ја поттикнува креативноста и критичкото размислување дозволувајќи им на учениците да соработуваат и да учат едни од други. Соработката може да се поттикне со отворени дискусии.

- Како да се подобри креативноста?

Негувањето на креативноста бара безбедна средина каде што учениците можат слободно да истражуваат, да вежбаат автономија и да преземаат ризици. На учениците им паѓа да воспостават таква училница за поддршка. Следниве препораки можат да ја поттикнат креативноста на едукаторите и учениците:

- Создадете сочувствителна средина
- Негувајте атмосфера на прифаќање каде што учениците се чувствуваат безбедно да преземаат креативни ризици без страв од осудување
- Вклучете се со идеите на учениците
- Започнете разговори со учениците за да ги откриете нивните области на страст и да ги вклучите во вашиот наставен пристап
- Поттикнете ја автономијата
- Избегнувајте наметнување ригидна дефиниција за „добра“ работа; наместо тоа, дајте повратни информации што промовираат самооценување и независност
- Ревидирајте ги задачите за креативно размислување
- Изменете ги задачите со инкорпорирање зборови како „создади“, „дизајн“, „измисли“, „замисли“ или „да претпоставиме“. Користете инструкции како „Генерирајте повеќе решенија“ или „Бидете креативни!“ за зајакнување на креативните перформанси.
- Обезбедете директни повратни информации за креативноста
- Понудете конструктивна повратна информација за креативните напори на учениците за да им помогнете да ја препознаат и интегрираат креативноста во нивниот само-концепт
- Упатство за соодветноста на креативноста
- Помогнете им на учениците да препознаат ситуации каде што креативноста е повеќе или помалку корисна, како на пример во групни проекти наспроти стандардизирани проценки
- Интегрирајте активности за креативно размислување:
- Експериментирајте со инкорпорирање на вежби за креативно размислување во активностите во училницата, како што се загревање или кратки паузи

Како да се подобри дигиталната писменост?

Учествувајте на обуки за подобрување на дигиталните вештини

Учествувајте во акции поврзани со сертификација на дигитални вештини

Вежбајте ги вашите дигитални вештини во и надвор од училниците

- Промовирајте го ангажманот на публиката
- Промовирајте ја дигиталната писменост кај учениците и промовирајте различни дигитални алатки кои би можеле да го олеснат процесот на учење.

REFERENCES

- A complete guide to flexible teaching. (n.d.). Retrieved from <https://spark.school/a-complete-guide-to-flexible-teaching/>
- CEDEFOP. (n.d.). Comparative presentation of VET teachers and trainers, their qualifications and VET teacher education.
- CEDEFOP. (n.d.). Country reports. VET in Europe country reports. Retrieved from <https://op.europa.eu/webpub/empl/VET-skills-for-today-and-future/pdf/KE0621179ENN.pdf>
- Council recommendation on improving the provision of digital skills in education and training. (n.d.).
- Creativity in VET Brochure. (2023). Retrieved from <https://creativet.eu/wp-content/uploads/2023/03/CreatiVET-Creativity-for-VET-EN-WEB.pdf>
- Five proven strategies for educators to support digital literacy. (n.d.). Retrieved from <https://www.learning.com/blog/proven-strategies-support-digital-literacy/>

РЕФЕРЕНЦИ

- A complete guide to flexible teaching. (n.d.). Retrieved from <https://spark.school/a-complete-guide-to-flexible-teaching/>
- CEDEFOP. (n.d.). Comparative presentation of VET teachers and trainers, their qualifications and VET teacher education.
- CEDEFOP. (n.d.). Country reports. VET in Europe country reports. Retrieved from <https://op.europa.eu/webpub/empl/VET-skills-for-today-and-future/pdf/KE0621179ENN.pdf>
- Council recommendation on improving the provision of digital skills in education and training. (n.d.).
- Creativity in VET Brochure. (2023). Retrieved from <https://creativet.eu/wp-content/uploads/2023/03/CreatiVET-Creativity-for-VET-EN-WEB.pdf>
- Five proven strategies for educators to support digital literacy. (n.d.). Retrieved from <https://www.learning.com/blog/proven-strategies-support-digital-literacy/>

ПАРТНЕРИ

